

Pr. asist. drd. Ionel Ostache

INVIDIA, MÂNIA, URA ȘI DUȘMÂNIA ÎN VIZIUNEA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

Aceste păcate erau prezente cu prisosință în epoca Sfântului Ioan Gură de Aur. De altfel, a simțit acest lucru din plin asupra propriei persoane, atât din partea autorităților, cât și din partea confrăților clerici care l-au depus și detronat din treapta de patriarh al Constantinopolului și mai apoi l-au surghiunit. Păcatele pe care le-a analizat minuțios în predicile și omiliile sale arhiepiscopul Ioan Hrisostom (354-407 d.Hr.) sunt astăzi mai actuale ca oricând, deși s-au scurs de atunci mai bine de 1.600 de ani. De-a lungul istoriei creștine, și mai ales într-o lume secularizată și pluriconfesională, aceste păcate nu au încetat ci, dimpotrivă, s-au diversificat, s-au amplificat, s-au „rafinat“. Așadar, făcând o retrospectivă, să ne întoarcem la gândirea sau viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur asupra acestor păcate.

Invidia, mânia, ura și dușmânia sunt păcate de moarte. Ele se încadrează în numărul celor șapte păcate capitale: mândria, iubirea de arginți, desfrânarea, invidia, lăcomia, mânia și lenea.

I. *Invidia* sau *pizma* este al patrulea păcat capital. „Invidia este o părere de rău de binele și fericirea aproapelui și părere de bine de nenorocirea și suferința lui, ca și când binele altuia ar constitui răul nostru, iar nenorocirea lui fericirea noastră. Invidia este o stare de suflet foarte josnică și degradantă, care chinuie pe cel stăpânit de ea, așa că invidiosul își poartă pedeapsa cu sine. Întrucât țintește la distrugerea binelui aproapelui, invidia este egoismul cel mai cras. Prin invidie nu se produce nimic, nimeni nu folosește nimic, e mai mult pagubă și osândă“.¹

Invidia privește cu neplăcere înaintarea aproapelui în virtute și har

1. *Teologia morală creștină ortodoxă, pentru facultățile de teologie*, vol. I, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003, p. 427.

divin și poate deveni păcat contra Sfântului Duh. „Invidia are ca rădăcină mândria. Din mândrie izvorăsc: ura aproapelui, vorbirea de rău, defăimarea, ocară, înșelăciunea, uciderea. Invidia are cel mai brutal caracter antisocial întrucât este expresia urii nejustificate chiar a fratelui și binefăcătorului. Invidiosul împiedică realizarea binelui și sapă pe ascuns, dar primejdios la temelia vieții sociale“.²

Invidia este un păcat de moarte, deoarece se opune iubirii care cere să ne bucurăm de binele aproapelui. „Nimic nu-i dezbină mai mult pe oameni decât invidia care e o boală neînchipuit de grea și rădăcina tuturor relelor. Fericirea invidiosului este nefericirea celui alt. Omul invidios se topește ca o lumânare văzând că vecinului său îi merge bine. Molia nu roade lâna și viermele carnea, așa cum invidia roade și distruge inima și măruntaiele omului invidios. Invidiosul se simte foarte bine când cineva din jurul său pățește o nenorocire. Nefericirea celui alt este fericirea sa și fericirea celui alt este nefericirea sa. Chiar dacă ai face minuni sau ai fost curat cu trupul, dacă ai postit și te-ai nevoi, dacă ai ajunge la virtuțile îngerilor, nu ești decât un păcătos pentru că a pus pe tine stăpânire patima invidiei. Este mai rău să invidiezi decât să dușmănești, pentru că cel care dușmănește se potolește dacă dispăre pricina dușmăniei lui și chiar și-l face prieten pe dușmanul său, pe când cu cel care invidiază așa ceva nu se întâmplă niciodată.

Cel care dușmănește își arată pe față patima, pe când invidiosul o ține ascunsă. Cel care dușmănește are un anumit motiv pentru care se comportă astfel, pe când invidiosul nu are niciun motiv, în afară de patima sa și îndemnul Satanei. Nimeni nu-l iubește pe omul invidios. De ce suferi, omule, pentru fericirea semenului tău? Dacă trebuie să suferi pentru ceva, suferă pentru nefericirea ta, nu pentru bunăstarea celui alt. Invidia ta este o nebunie, de aceea ești de neiertat. Invidia ne face să nu ne îngrijim de mântuirea sufletului nostru. Acesta este omul invidios: nu poate suferi să-l vadă pe celălalt că este fericit, căci fericirea aproapelui este nenorocirea sa.

Nefericiți au fost și sunt toți oamenii invidioși din toate timpurile și din toate locurile, pentru că se chinuiesc din pricina răutății lor și mai mult decât atât, sunt izgoniți de Dumnezeu pentru acest păcat înfricoșător. Nu le rămâne decât să se pocăiască și să dobândească smerenie și dragoste ca să primească liniște sufletească și bunăvoința lui Dumnezeu“³.

---

2. *Ibidem*, p. 428.

Sfântul Ioan Gură de Aur pune mare accent pe stârpirea invidiei și o consideră viață virtuoasă următoarea: „Eu nu numesc viață virtuoasă postul, nici îmbrăcatul cu sac și nici culcatul pe cenușă, ci disprețul averilor - așa cum trebuie disprețuite. Tu ține milostenia, împărțirea pâinii tale cu cel sărac, înfrânarea mâniei, alungarea slavei deșarte, stârpirea invidiei“⁴.

Magistral vorbește Sfântul Ioan Gură de Aur în Omilia de la Matei 12, 9-10, în legătură cu invidia fariseilor față de Hristos Care a vindecat un om cu mâna uscată în zi de sâmbătă.

„Omul cu mâna uscată s-a vindecat, dar fariseii prin vindecarea aceuia au ajuns mai răi pentru că zăceau de o boală de nevindecat (invidia). Ce au făcut fariseii: au ieșit și s-au sfătuit să-l omoare. Nu le făcuse niciun rău și încercau să-l omoare! Atât de mare rău e invidia! Duce război nu numai împotriva străinilor, ci împotriva prietenilor și a cunoscuților“. Fariseii își ies din fire, mai ales când se face bine oamenilor; când văd că cineva este scăpat de boală sau de păcat, Îl învinuiesc pe Hristos și se sălbătesc. Când Hristos vrea să mântuiască pe o femeie păcătoasă, Îl hullesc; tot așa și când mănâncă la masă cu vameșii; acum iarăși, pentru că văd că are să facă sănătoasă mâna omului. Tu însă, uită-mi-te că Iisus nu părăsește grija de bolnavi, dar nici nu ține seamă de invidia fariseilor“⁵.

Hrisostom este un fin analist al acestui grozav păcat sufletesc și vine cu multe exemple din Sfânta Scriptură și din viață. „Nu este păcat mai rău decât invidia. Desfrânatul, chiar dacă simte o oarecare plăcere, săvârșește păcatul în scurtă vreme, invidiosul însă se chinuie și se pedepsește pe sine înaintea celui invidiat, iar păcatul lui nu încetează niciodată, ci lucrează neconținut. După cum porcul se bucură de mocirlă, iar diavolul de vătămarea noastră, tot așa și invidiosul se bucură de răul semenului său. Atunci se liniștește și răsuflă ușurat când peste semenul său a venit un necaz sau o rușine, socotește nenorocirile altora propriile sale bucurii, iar fericirea și bunăstarea altora propria sa nenorocire.

Nu urmărește să aibă el bucurie, ci semenul său să aibă necazuri și scârbe. După cum unii gândaci se hrănesc cu murdărie omenească, așa și

---

3. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Problemele vieții*, trad. din lb. greacă de Cristian Spătăreanu și Daniela Filioareanu, Editura Cartea Ortodoxă, Editura Egumenița, Galați, 2006, p. 237-240.

4. Idem, *Omiliile la Matei - Scrieri*, partea a III-a, *Omilia XLVI, 4 (la Matei 13, 24-30)*, colecția P.S.B, trad. pr. D. Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1994, p. 543.

5. *Ibidem*, p. 483-484.

invidioșii se hrănesc cu nenorocirile altora; sunt dușmanii și vrăjmașii oamenilor.

Tu, invidiosule, devii fiară, tu te îngălbenеști la față când vezi că unui om îi merge bine. Invidia face din om diavol; face din om demon sălbatic. Invidia lui Cain a săvârșit cel dintâi omor.

Dacă ajungem să ne dăm seama bine că invidia este un mare păcat, ne-am dezvăța ușor de ea. Plângi deci și suspină! Bocește și roagă pe Dumnezeu! Fii încredințat că ești stăpânit de un greu păcat și pocăiește-te! Dacă gândești așa, scapi repede de boală. Din ce pricină a ajuns Cain atât de rău? Din ce pricină Isav? Din ce pricină copiii lui Laban? Din ce pricină fiii lui Iacov? Din ce pricină Core Datan și Abiron? Din ce pricină Maria, sora lui Moise? Din ce pricina Aaron? Din ce pricină însuși diavolul? Din pricina invidiei“.⁶

Ca cel care era patriarh, Sfântul Ioan a cunoscut cel mai bine problemele Bisericii. Iar ochiului și minții sale nu le-a scăpat problema invidiei în Biserică și chiar la clerici. De aceea va spune cu amărăciune: „Multă este invidia chiar în Biserică, dar invidia ne stăpânește mai mult pe noi, clericii, decât pe credincioși; din pricina aceasta trebuie să ne vorbim noi, clericii, nouă înșine. Spune-mi, pentru ce invidiezi pe semenul tău? Pentru că-l vezi încărcat de onoruri și vorbit de bine? Dar nu te gândești cât rău fac onorurile celor care nu sunt cu luare-aminte asupra lor? Îi împing spre slava deșartă, spre mândrie, spre îngâmfare, spre dispreț, îi fac mai trândavi; pe lângă toate acestea onorurile se veștejesc repede și ceea ce e mai cumplit e că păcatele pe care le nasc onorurile rămân veșnice, pe când plăcerea apare și dispare. Spune-mi: pentru aceasta îl invidiezi? - Dar clericul cu o funcție înaltă, îmi poți spune, face tot ce vrea: pedepsește pe dușmani și face bine celor ce-l lîngușesc. Are mare putere. Spune-mi, merită invidiați astfel de oameni?“⁷. Nu, va afirma Sfântul Ioan, ci mai degrabă merită deplânși. „Mânia este un foarte mare neajuns. Ne face să nu ne îngrijim de mântuirea sufletului nostru. Invidia l-a îndemnat pe Saul să îl omoare pe David, care era binefăcătorul său și al întregului Israel. Abimelec, regele celor din Gherara, l-a invidiat pe Isaac pentru că îi mergea bine și i-a zis: Du-te de la noi, tu te-ai făcut mult mai tare decât noi“⁸.

Sfântul Apostol Pavel a fost un inspirator și mai ales un prețuit la modul

6. Idem, *Omilii la Matei*, p. 486-488.

7. *Ibidem*, p.489

superlativ de către Sfântul Ioan Gură de Aur, care vorbește despre invidioșii și dușmanii lui: „Atunci când stăteau lucrurile așa, unii din dușmanii lui Pavel, vrând să dezlănțuie un război cumplit împotriva Evangheliei și să facă mai mare ura tiranului Nero împotriva lui Pavel, se prefăceau că predică și ei și predicau învățătură dreaptă și sănătoasă ca să se răspândească și mai mult credința; dar nu făceau asta că voiau să semene credință, ci ca să afle Nero că predica sporește și învățătura se răspândește, și deci să-l arunce pe Pavel mai iute în prăpastie.

Erau dar două școli: una a ucenicilor lui Pavel și alta a dușmanilor lui Pavel; una a celor care predicau din dragoste de adevăr, alta a celor care predicau din dușmănie și ură față de apostol. Pavel, ca să arate acest lucru spunea: unii propovăduiesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință; unii din vrajbă, socotind că vor spori necazul în lanțurile mele, alții însă din dragoste, știind că sunt pus spre apărarea Evangheliei. În orice chip, fie din fățarie, fie întru adevăr, Hristos Se propovăduiește⁹.

Invidioșii sunt întotdeauna acuzatorii și criticii aproapelui lor, de aceea Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Oamenii nu au să spună că ești strălucit și cu vază, ci toți au să te acuze că ești nemilos, zgârcit și plin de cele mai grele păcate. Cât de mare este invidia tuturor, cât de mare este dușmănia și ura tuturor¹⁰.

Vorbind despre invidioși, despre femei și autoritate în *Tratatul despre preoție*, Sfântul Ioan Gură de Aur explică de ce femeile nu pot fi hirotonite preotese, ci numai hirotosite diaconite; totuși, din invidie, datorită averilor, puterii și influenței demonstau o sete nestăpânită de autoritate: „Legea dumnezeiască nu admite femeile la o asemenea slujire, dar ele se amestecă cu forța în această chestiune și pentru că nu pot face nimic prin ele însele, fac totul prin alții. Au o asemenea putere, încât îi aleg și îi îndepărtează pe preoții slujitori după bunul-plac, totul s-a întors cu susul în jos și vedem cum se împlinește zicala: Supușii își conduc superiorii. Acest lucru ar fi destul de nepotrivit în sine și dacă ar fi vorba despre bărbați, cu atât mai mult este vorba despre femei cărora nu le este îngăduit să-i instruiască pe bărbați.

8. Idem, *Problemele vieții...*, p. 239.

9. Idem, *Despre propovăduirea Evangheliei*, trad. de pr. D. Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2006, p. 341.

10. Idem, *Despre soartă și providență*, trad. de pr. D. Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2005, p. 203.

Potrivit Sfântului Apostol Pavel, femeilor nu le este îngăduit nici măcar să vorbească în biserică. Am auzit însă că ele au o îndrăzneală atât de mare, încât au ajuns chiar să-i dojenească pe preoți în biserică și să-i ocărească mai abitir decât își ocărau stăpânii sclavii¹¹.

Sfântul Ioan se pronunță și asupra invidiei iudeilor față de Domnul Iisus Hristos Care a vindecat pe un orb din naștere și pe slăbănogul de 38 de ani căruia i-a zis: scoală-te, ia-ți patul tău și umblă, iar ei din invidie i-au spus că este sâmbătă și nu îi este îngăduit să își ia patul în zi de sâmbătă, iar Sfântul Ioan concluzionează: „Ar fi trebuit să se închine Celui ce a săvârșit minunea, ar fi trebuit să se minuneze de ceea ce s-a săvârșit. Dar nu, lor le arde de sâmbătă! Ochii invidioșilor nu văd nicăieri vreun lucru sănătos, văd numai acolo unde pot găsi vreun cusur, tot așa și iudeii: când cel vindecat a spus că Hristos l-a vindecat și că i-a poruncit să-și ia patul, iudeii pe cea dintâi o ascund, numai pe a doua o spun; au ascuns minunea, au pus înainte desființarea sâmbetei¹².

În Omilia a XVII-a la Facerea, Sfântul Ioan se pronunță asupra invidiei diavolului sub forma șarpelui și zice: „Și pentru că Dumnezeu, ca Unul care cunoaște tainele, știa că șarpele slujește vicleniei diavolului și invidiei pe care diavolul o purta omului, de aceea ca să cunoști bunătatea lui Dumnezeu n-a spus acestei viclene fiare ce spusese bărbatului și femeii, ci pentru că ai făcut acest rău, pentru că ai dat acest sfat pierzător, pentru că ai slujit unei invidii atât de mari, pentru că ți-ai ascuțit invidia împotriva fapturii create de Mine, blestemat să fii tu între toate dobitoacele și fiarele pământului¹³.

Relele invidiei au consecințe grave; invidiosul este pe față lingușitor, iar în ascuns plin de venin, el pierde Împărăția lui Dumnezeu, este împotriva proniei lui Dumnezeu care poartă de grijă celor buni și celor răi, este împotriva iubirii aproapelui și chiar împotriva lui Dumnezeu. De aceea se cuvine să fugim de invidie, să luptăm contra ei, să ne rugăm cu smerenie pentru cei în primejdia de a fi invidiați, să trezim și să întreținem în suflet dragostea față de Dumnezeu și de apropoale. Să ne bucurăm de binele altuia

11. David C. Ford, *Bărbatul și femeia în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur*, trad. din lb. engleză de Luminița Irina Niculescu, Ed. Sofia, București, 2007, p. 407-408.

12. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt împotriva anomeilor. Către iudei*, trad. din lb. greacă de pr. D. Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2007, p. 187-188.

13. Idem, *Omilii la Facere, Scrieri*, partea I, colecția PSB (21), trad. de pr. D. Fecioru, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1987, p. 197.

ca de al nostru propriu și să ne întristăm de necazul altuia, să fim solidari cu ei în necazuri, nevoi, ispite sau suferințe.

II. *Mânia* este al șaselea păcat de moarte sau capital. Se poate transforma în ură și dușmănie oricând, dacă nu o temperăm. Prin mânie înțelegem : „Pofta și pornirea dezordonată după răzbunare; o dorință aprinsă de răzbunare asupra cuiva. Mânia este de trei feluri: a) indignarea - care cauzează aversiune sau neplăcere pentru un lucru; b) mânia nebună - care face să se piardă uzul rațiunii; c) furia - mânia care se manifestă în tulburare și mișcări vehemente.

Din mânie se nasc următoarele păcate: a) revolta; b) surescitarea minții; c) țipătul; d) blasfemia; e) ocara; f) blestemul; g) bătăile.

Cel înfuriat are optică deformată. El vede ofensele și greșelile altora mai mari decât în realitate. Mânia întunecă mintea. Cel stăpânit de ea nu își mai dă seama de ceea ce face. Mânia este o stare anormală, o stare de nebunie. Ea tulbură bunele și pașnicele relații dintre indivizi și popoare și astfel stă la baza certurilor, crimelor și războaielor. Ea face multe ravagii în cel stăpânit de ea și poate produce adevărate dezastre în viața semenilor noștri. Mânia întunecă puterea văzătoare, pentru că odată dezlănțuită este greu de stăpânit. În fața provocărilor se recomandă fuga. Să fim pregătiți a tolera injuriile, să nu alimentăm și să extindem mânia. Atitudinea noastră să se întemeieze pe virtutea iubirii, a smereniei și a răbdării creștine¹⁴.

Cum vede Sfântul Ioan Gură de Aur pe cel mânios și acest fenomen? Iată o descriere pe care o face cu toată responsabilitatea: „Atunci când te mâinii, gândul tău se tulbură și parcă ești beat. Pieptul fierbe, gura răcnește, pe ochi ies flăcări, fața ți se umflă și se înroșește, mâinile sunt scuturate, picioarele sar ca la circ, omul întreg seamănă cu un nebun, sau mai bine zis cu un măgar sălbatic care azvârle și mușcă. Așadar, să nu ne mâniem nici împotriva lui Dumnezeu, nici împotriva oamenilor care sunt instrumentele prin care lucrează Dumnezeu. Să întâmpinăm orice vorbă rea și orice nedreptate cu tăcere, îndelungă răbdare și smerenie. Dacă nu te vei mânia și vei ierta, nici Dumnezeu nu se va mânia pe tine atunci când va fi nevoie să dai socoteală pentru faptele tale. Spune-mi, când ai fost mai mulțumit și când te-ai folosit? Atunci când ai fost biruit de mânie sau când ai biruit mânia? De multe ori am ajuns să ne blestemăm pe noi înșine, pentru că mânia ne-a împins să spunem vorbe rele. Dimpotrivă, când am fost deasupra

14. *Teologia morala creștină ortodoxă*, p. 433-434.

mâniei, am scăpat de multe rele și am fost mulțumiți ca atunci când ne-am biruit dușmanul.

Când ne apărăm prin mânie, nu biruim, ci suferim cea mai mare înfrângere; biruiești doar atunci când întâmpini răul cu blândețe, iar dacă ești mânios din fire și nu poți să te abții, măcar nu lăsa ca mânia să pună stăpânire pe tine multă vreme; alung-o cât mai repede. Trebuie să avem mare grijă cu această patimă, căci ea a distrus familii, a stricat prietenii și a pricinuit numeroase nenorociri. Dacă te mânie și te răzbuni, îți vei face rău atât ție, cât și fratelui tău care este deja rănit de diavol și nu mai are nevoie de încă o rană, ci de compătimire, rugăciune și ajutorul tău. Tuturor oamenilor, prieteni sau dușmani, să le arătăm mereu bunătate prin faptele și vorbele noastre.

Soarele să nu apună peste mânia voastră. Te-a supărat careva? Adu-ți aminte de păcatele tale și gândește-te de câte ori l-ai supărat tu pe Dumnezeu? Nu te mânie tu pe semenul tău. Dacă și tu cazi sub săgeata mâniei aruncată de diavol, cine vă va ridica pe amândoi? Nici tu nu îl mai poți ajuta pe el, nici el pe tine¹⁵.

În *Omilia a XVI-a de la Matei 5, 17*, Sfântul Ioan Gura de Aur analizează mânia: „Hristos a spus: *Oricine se mânie pe fratele său în deșert vinovat va fi judecății*. Hristos nu interzice cu totul mânia; mai întâi că nu este om să fie lipsit de patimi; poate să și le înfrâneze, dar ca să scape cu totul de ele este cu neputință. Apoi, pentru că mânia este folositoare dacă știm să o folosim la timpul cuvenit. - Dar care este timpul când se cuvine să ne mâniem? - Când nu ne mâniem pentru a ne răzbuna, ci pentru a ține drepti pe cei ce cad, pentru a întoarce pe căile drepte pe cei păcătoși. - Și care este timpul când nu se cuvine să ne mâniem? - Când ne mâniem pentru a ne răzbuna. Oprind această mânie, Pavel spunea: *Nu vă răzbunați singuri, iubiților!* Când ne mâniem din pricina banilor. Prin urmare, mânia nu este o călcare de lege; ci calci legea atunci când te mânie la timp nepotrivit. De aceea și profetul spunea: *Mâniați-vă, dar nu păcătuiți*“¹⁶.

Sfântul Ioan Gură de Aur învață că trebuie lăsate ura și mânia împotriva dușmanului: „Dacă nu îți lași ura și mânia împotriva dușmanului tău nici atunci când ai nevoie de mila lui Dumnezeu, ci atunci mai ales le pomenești, deși știi bine că prin aceasta îți împlânți sabia în inima ta, când vei putea ajunge iubitor de oameni, când vei putea scoate din tine veninul

15. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Problemele vieții...*, p. 259-263.

16. Idem, *Omilia la Matei*, p. 209.

acestei răutăți?“¹⁷.

Întâlnim o mânie sfântă atunci când Mântuitorul a dat afară din Templu pe vânzători, care transformaseră casa lui Dumnezeu în peșteră de tâlhari. Sfântul Apostol Pavel se mânie pe incestuosul din Corint, îl dă afară din comunitate, până când acesta se va îndrepta.

III. *Ura și dușmănia*: aceste păcate izvorăsc din rădăcina mâniei. Sfântul Ioan Gură de Aur pune accent pe iubire, iertare și împăcare: „Spune-mi din ce pricină ți-e dușman fratele tău? Poate te-a înjurat? Poate a furat de la tine? Poate te-a neîndreptățit? Orice ți-ar fi făcut, să nu întârzii să tai frânghia care te ține legat de dușmănie. Dacă nu faci lucrul acesta astăzi, mâine va fi mai greu, poimâine și mai greu. Cu fiecare zi ce trece, rușinea ta va crește și odată cu ea, dușmănia va prinde rădăcini puternice în inima ta. UMLE-MĂ DE BUCURIE spunându-mi că ai fost la dușmanul tău, l-ai prins în brațe, l-ai strâns cu iubire și l-ai sărutat cu lacrimi în ochi. Chiar și fiară dacă ar fi, purtarea ta îi va înmuia inima și se va îmblânzi. În felul acesta scapi de păcat, iar pe el îl câștigi făcându-l să-și prefacă ura în prietenie și dragoste. Să nu îmi zici: este un om sucit rău și de neîndreptat și de aceea nu aș putea niciodată să mi-l fac prieten; oricum ar fi nu poate fi mai rău decât Saul care, deși a fost salvat de mai multe ori de la moarte de David, s-a întors împotriva acestuia. Ce poți să mai zici de dușmanul tău? Că ți-a intrat fără drept pe ogor? Că ți-a furat animalele? Că și-a bătut joc de tine? Că te-a înșelat? Că ți-a furat bani? Dacă tu înduri cu răbdare nedreptatea făcută, vei fi răsplătit de Dumnezeu foarte mult, ca și cum ai fi împărțit acei bani la săraci. A încercat oare dușmanul tău să te omoare? Dacă tu te vei ruga pentru acel om ca Dumnezeu să îi ierte păcatele și îl socotești binefăcătorul tău pentru păcatele pe care tu însuți le-ai săvârșit, atunci vei fi socotit de Dumnezeu mucenic. Din pilda lui David înțelegem că nu trebuie să ne răzbunăm nici măcar pe cei care voiesc să ne ia viața, cu atât mai puțin pe cei care ne pricinuiesc alte supărări. Ce răspuns vom da atunci când vom îmblânzi animalele, dar nu și oamenii; chiar dacă blândețea este împotriva firii animalului, iar sălbăția împotriva firii omului. Dacă putem transforma firea, cum de nu putem schimba un gând rău? Cu cât dușmanul tău este mai sălbatic, cu atât mai mare va fi răsplata cuvenită ție dacă vei reuși cu răbdare și insistență să-l vindeci de răutatea sa.

De multe ori mai bine ne fac dușmanii cu vorbele lor grele decât prietenii

¹⁷. *Ibidem*, p. 257-258.

noștri cu laudele lor, căci prietenii fie din dragoste, fie ca să ne lingusească, nu ne spun adevărul și în felul acesta defectele noastre sporesc; pe când dușmanii, deși sunt îndemnați de răutatea lor atunci când ne acuză pentru greșelile noastre, ne obligă să ne îndreptăm, bineînțeles, dacă avem bunăvoința, și în felul acesta dușmănia lor se face pricina binelui nostru.

Să fim cu băgare de seamă ca nu numai să nu pățim niciun rău din partea dușmanilor noștri, dar nici noi să nu le pricinuim lor vreun rău. În felul acesta, Dumnezeu ne va binecuvânta și apăra așa cum l-a apărat pe David când viața lui era în primejdie. Atunci când îl vezi pe vrăjmașul tău sau îți aduci aminte de el, uită orice lucru urât pe care acela l-a făcut sau l-a zis; iar dacă vrei să îl chemi ca să îi vorbești, înainte de aceasta alungă din inima ta toată mânia și abia după aceea să discuți cu el, pentru că, dacă vei fi mânios, nu vei putea nici spune vreun lucru drept. De obicei nu ne înfurie cuvintele pe care le auzim de la celălalt, cât dușmănia pe care o simțim față de el. Nu este de ajuns să iertăm pe vrăjmași pentru ceea ce ne-au făcut, ci trebuie să îi socotim ca pe prietenii noștri. Cu alte cuvinte, dacă nu-l nedreptățești pe vrăjmașul tău, dar ții în inima ta dușmănie și ură față de el, încă nu ai împlinit porunca Domnului. Când îl ierți pe vrăjmașul tău, primești mai mult decât dai.

Ce să mai spunem despre oamenii care urăsc și fac rău celor care nu le-au pricinuit niciun rău? Noi, creștinii, îi urâm pe cei pentru care Hristos S-a răstignit, pe cei cu care avem aceeași credință și nădejde, pe cei cu care alcătuim un singur trup - trupul teantropic al lui Hristos, adică Biserica.

În loc să lucrăm împreună cu dragoste frățească împotriva răului, luptăm unul cu celălalt. Să alungăm din inimile noastre ura drăcească și să dobândim dragostea cea binecuvântată¹⁸.

Pentru iertarea dușmanului trebuie foarte multă voință: „Ca să te împaci cu dușmanul tău, nu trebuie să străbați mări, nici să faci drumuri lungi, nici să treci munți, nici să cheltuiesti bani, nici să-ți chinuiești trupul, ci e de ajuns numai să voiești și ți s-au iertat toate păcatele. Ce nădejde de mântuire mai poți avea când tu nu numai că nu ierți pe dușmanul tău, dar mai rogi și pe Dumnezeu să îl pedepsească, când îl superi pe Dumnezeu tocmai atunci când cauți să ți-L faci îndurător, când iei chip de rugător, dar din gura ta ies urlete și ascuți împotriva ta însuși săgețile celui rău¹⁹.”

18. Idem, *Problemele vieții...*, p. 241-250.

„Dacă ne împăcăm cu dușmanii noștri în viața de aici, scăpăm de orice pedeapsă, dar dacă ne ducem cu dușmănia în suflet înaintea aceluia tribunal, vom fi pedepsiți cumplit la Judecata Dreptului Judecător. Vom fi pedepsiți neîndurător și noi, și dușmanii noștri, cei care s-au mâniat pe nedrept pentru că s-au mâniat fără să aibă dreptate, iar cei care s-au mâniat pe bună dreptate, pentru că pe bună dreptate au purtat în suflet dor de răzbunare”²⁰.

La toate greșelile dușmanilor trebuie să răspundem cu răbdare și mai ales cu iertare. De vei ierta o dată, de două ori sau de trei ori pe zi pe cel care-ți greșește, de-ar fi cel care te supără tare ca piatra, de-ar fi mai sălbatic chiar decât dracii, nu va fi atât de nesimțitor ca să cadă din nou în aceleași păcate, ci înțelept de deasa iertare, va ajunge mai bun și mai blând”²¹.

În concluzie, invidia, mânia, ura și dușmănia sunt păcate de moarte, capitale, cu grave consecințe asupra semenului și chiar împotriva lui Dumnezeu. De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur încheie: „L-ai mâniat pe Dumnezeu cu limba și l-ai ocărât cu multe ocări? Potolește-l tot cu limba, înălțând rugăciuni curate, binecuvântând pe cei ce te ocărăsc, laudând pe cei ce te grăiesc de rău, mulțumind celor ce te nedreptățesc. Acestea n-au nevoie de multe zile, de mulți ani, ci numai de voință. Se săvârșesc într-o singură zi”²².

---

19. Idem, *Omilii la Matei*, p. 257.

20. Idem, *Despre schimbarea numelor*, Ed. I.B.M.B.O.R., București 2006, p. 123.

21. Idem, *Omilii la săracul Lazăr*, Ed. I.B.M.B.O.R., București 2005, p. 227.

22. Idem, *Cuvânt împotriva anomeilor*, p. 185.